

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ
КОВТУН ГРИГОРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ
(16.08.1948 – 31.05.2008)

16 серпня 2013 року виповнилося б 65 років від дня народження відомого українського вченого, доктора хімічних наук, професора, член-кореспондента НАН України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреата премій ім. О.І. Бродського та Л.В. Писаржевського Григорія Олександровича Ковтуна, який, на превеликий жаль, передчасно відійшов у вічність 31 травня 2008 року.

Г.О. Ковтун, народився 16 серпня 1948 р. в с. Сазонівка Полтавської області. Середню освіту здобув у Чевельчанській середній школі на Полтавщині.

Впродовж 1966–1971 рр. навчався на хімічному факультеті Чернівецького державного університету, одержав диплом з відзнакою. У 1971 р. вступив до аспірантури Інституту хімічної фізики АН СРСР (м. Москва), після закінчення якої у 1974 р. успішно захистив кандидатську дисертацію і здобув ступінь кандидата хімічних наук.

У 1974–1988 рр. працював в Електрогорському філіалі Всесоюзного науково-дослідного інституту переробки нафти, де пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до завідувача відділом. У 1984 р. після захисту докторської дисертації «Комплекси металів у каталізі обриву ланцюгів окиснення» йому присуджено ступінь доктора хімічних наук.

З 1988 р. і до останніх днів життя Г.О. Ковтун працював у Києві в Інституті біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України, де очолював створений за його ініціативою відділ гомогенного каталізу та присадок до нафтопродуктів, з 2003 р. був заступником директора з наукової роботи. У 1992 р. Г.О. Ковтуна обрано членом-кореспондентом НАН України.

Тематика досліджень Г.О. Ковтуна – кінетика і механізми металокомплексного, металокластерного та нанокластерного каталізу радикальних реакцій, фізико-органічні основи поліфункціональних присадок до нафтопродуктів та альтернативних палив; історія хімії.

Григорієм Олександровичем створено основи фізичної хімії металокомплексного та металокластерного каталізу обриву ланцюгів окиснення органічних сполук, які є новими науковими напрямками селективних каталізаторів та сучасних стабілізаторів окиснення органічних матеріалів. Піонерськими дослідженнями Г.О.Ковтуна є каталіз диспропорціювання вільних радикалів гігантськими нанокластерами паладію, ендомодифікованими кластерами карбону (вуглецеві нанотрубки і фулерени модифіковані перехідними металами), гетерополіядерними комплексами металів; нові присадки до автомобільних палив, каталізатори паливних елементів.

На основі здобутих результатів започатковано теорію стабілізаторів окиснення каталітичної дії, викладену автором у монографії «Химия ингибиторов окисления органических соединений» (1995 р.).

Одержані фундаментальні результати покладені в основу створених поліфункціональних присадок до нафтопродуктів (мастильних матеріалів, технологічних рідин і палив для наземної, морської, авіаційної та космічної техніки).

Г.О. Ковтун – автор понад 500 наукових публікацій, серед яких 15 книг (монографії, довідники, посібники), 54 винаходів (включаючи зарубіжні патенти). Григорій Олександрович є автором понад 20 впроваджень на різних підприємствах України, країн СНД та далекого зарубіжжя. Він нагороджений Почесними грамотами Президії НАН України та Київського міського голови.

Плідну творчу працю Григорій Олександрович органічно поєднував з напруженою педагогічною діяльністю. Він підготував 15 кандидатів та 1 доктора наук. Його учні очолюють кафедри і факультети у вищих навчальних закладах. Важливе місце у діяльності Г.О. Ковтуна займало співробітництво з вищою школою. Він читав курси лекцій у Ніжинському державному

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

університеті ім. Миколи Гоголя. За його ініціативою були створені і успішно працюють спільна проблемна науково-дослідна лабораторія цього університету і філія кафедри хімії та хімічної технології Національного авіаційного університету при ІБОНХ НАН України.

Значне місце у діяльності Григорія Олександровича займала активна науково-організаційна та громадська робота – заступника академіка-секретаря Відділення хімії НАН України (1992–2003 рр.), члена експертної комісії з хімії Комітету з Державних премій України в галузі науки та техніки (з 2006 р.), члена кваліфікаційних вчених рад та редколегій наукових журналів, керівника кількох розділів наукових і науково-технічних програм міністерств та відомств України, голови експертної ради з хімії Вищої Атестаційної комісії України (з 2004 р.)

Г.О. Ковтуну завжди були притаманні унікальна працездатність, цілеспрямованість, висока громадянська позиція, принциповість у поєднанні з тактовністю, вимогливість до себе і до своїх колег, виважений аналіз рішень, що приймаються, наполегливість і послідовність в їх виконанні, професіоналізм та широка ерудиція. Він постійно генерував нові ідеї та інженерні рішення, був носієм демократичних засад у науці.

Григорій Олександрович активно працював членом редакційної колегії Наукових записок Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Хімія, приймав діяльну участь в організації та проведенні всіх Всеукраїнських конференцій «Домбровські хімічні читання», які проходили в містах Ніжині, Черкасах, Чернівцях та Тернополі.

Слід зазначити, що Григорій Олександрович був яскравою особистістю, захоплювався історією хімії та рідної Полтавщини. З цих тематик опубліковано понад 50 статей у журналах «Вісник НАН України», «Колега», «Країна знань», «Сигнал», «Universitates» і газетах «Демократична Україна», «Хімія» у видавництві «Шкільний світ», «Сьогодні».

Григорій Олександрович був неординарною людиною, йому були властиві чесність і порядність, щирість і щедрість, весела вдача і кипуча енергія, чуйність і жертівність. Він був цікавим співрозмовником з тонким почуттям гумору, талановитим оратором і оповідачем. Це головні, але далеко не повні чесноти людини, яка яскраво пройшла по Землі і так несподівано згасла.

Світлій пам'яті Григорія Олександровича Ковтуна присвячена II міжнародна науково-практична конференція «Координаційні сполуки: синтез і властивості», яка буде проведена на базі Ніжинського державного університету 16-17 травня 2013 року. Умови участі у конференції подаються нижче.

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Кафедра хімії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя запрошує Вас взяти участь у роботі II Міжнародної науково-практичної конференції «Координаційні сполуки: синтез та властивості», яка відбудеться 16-17 травня 2013 року.

СЕКЦІЇ КОНФЕРЕНЦІЇ:

1. Хімія координаційних сполук: будова і властивості.
2. Органічні речовини як моделі для присадок та антиоксидантів.
3. Синтез потенційно біологічно активних речовин та перспективи їх використання.

КАЛЕНДАР КОНФЕРЕНЦІЇ

- заявки на участь у конференції приймаються до 15 березня 2013 р.
- прийом тез доповідей і оплата – до 15 квітня 2013 року
- реєстрація учасників 15-16 травня 2013 р.
- дні роботи 16-17 травня 2013 р.
- від'їзд учасників 17 травня 2013 р.

Більш детальну інформацію щодо проведення конференції можна знайти на сайті природничо-географічного факультету Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя:
<http://in.ndu.edu.ua>.

Редакційна колегія